

Si l'acte d'avui té una significació proselitista, em sembla una lamentable equivocació. Una inversió de termes paradoxal i absurda. És més lluny de l'apòstol que l'artista pur. El poeta, el pintor, el crític, el pensador, haurien de produir isoladament, sense preocupar-se de cercar la pública aprovació. Aquesta vindrà o no vindrà. Potser millor que no arribi. Això, però, no té la més petita importància. El cas és que estiguin d'acord amb ells mateixos, que assoleixin una coincidència entre llurs idees i llur realització, entre la intenció i el fet. I que deixin per als altres l'apologètica i l'atac. Que, a fi de comptes, la lluita i la contradicció són altres tants estímuls; la massa copiosa coincidència i la popularitat, un ensopiment i una fatal desvalorització. El veritable artista escriu amb tinta simpàtica que esdevé visible a la llarga i en contacte amb els elements. La seva obra es defensarà tota sola i, si s'ho mereix, reeixirà. La ximpleria, la manca de sensibilitat, l'escepticisme espiritual són com una nevera en la qual els més selectes fruits de l'esperit es conserven en tota llur puresa, lliures de contactes mustigadors. Massa in-

dulgència, massa curiositat, en passar-los de mà en mà, els fan perdre tota llur frescor original.

L'art, la literatura, la música, la mateixa filosofia, tenen una resultant única: la poesia. I la poesia és un luxe. El luxe més gran que pugui existir. Un luxe que comporta en els seus posseïdors, en els seus captadors més purs, una mena d'aristocràcia espiritual indomenyable. Així pot comprendre's que l'art i la literatura actuals, continents i receptacles de dosis poètiques formidables, siguin tinguts per alguns, com a disbauxes de nois de casa nova. I si això no és — per dissort — en el terreny material exacte; és, en canvi, d'una precisió espiritual evident.

Vull fer constar, doncs, abans d'entrar en la matèria, — en la matèria que probablement espereu de mi — aquesta meua reserva de principi. Deixant de banda l'apostolat religiós — únic perfectament lògic i inatacable — tots els altres resten sempre una mica puerils. Hauriem de reprimir aquesta fretura de defensar públicament les nostres idees, com una mena de secreció vergonyosa.

Hi ha moments de debilitat,

però, en els quals les més fortes sensibilitats senten l'enuig de la solitud i desitgen el contagi. Com diu Cocteau, ésser sempre l'únic malalt a bord els fatiga. No els conhorta de saber que després de llur mort, tots els passatgers s'ençomanaran, més o menys, llur malaltia, que aquesta tindrà un nom i un apartat en els diccionaris...

Seguí aquesta l'excusa de la nostra intervenció.

És evident que l'anomenat *esperit nou* correspon a una realitat. Hi ha una sensibilitat moderna que ningú, avui, no pot entestar-se a seguir negant. Acceptem l'epítet *modern* malgrat de la seva *adorable vaguetat*. El nom no fa la cosa i, potser, al cap de molts anys, aquest adjectiu servirà per a designar la nostra època. (Per alguna cosa el Pont Nou és un dels ponts més vells de París i la Plaça Nova, una de les més velles places de Barcelona). Ara bé, ¿què és l'esperit modern? Aquesta és una pregunta a la qual no sabríem contestar. D'altres han intentat vanament de definir-lo, de situar-lo. I no ho han pogut assolir concretament. És indiscutible, però, que aquest esperit existeix. Que hi ha poemes, pintures, màquines, i fins i tot, sistemes filosòfics, *esperit modern*. I d'altres que no hi participen en res. L'activitat dels artistes d'avui és una prova palesa d'aquesta sensibilitat abans in-existent. I els atacs, les injúries,

els descrèdits que rep de tots costats, una altra de no menys eficaç i contundent.

Per a tractar, bé o malament, de donar una idea d'aquest *esperit* (ens referim únicament al seu aspecte poètic literari, no volent envair els dominis dels amics Gasch i Cassanyes) hauríem de cercar els elements en les diferents i nombroses escoles que han anat succeint-se els darrers anys, amb una progressiva velocitat: fantasisme, unanimitisme, simultaneïsmes, cubisme, futurisme, dadaïsmes, superrealisme...

Els fantasistes han volgut donar als jocs de paraules, a les rimmes desconcertants, a les piruetes del llenguatge un predomini desmesurat, tot i comportant-se irrespectuosament amb la magestat una mica rígida i acompanyada de la poesia. Els unanimitistes, per contra, excessivament transcendents, s'han allunyat de l'home per a exaltar les masses i les multituds. Revolucionaris ja a fons, els cubistes (cubistes literaris, dels quals Apollinaire resta el guaiador sensibilíssim), han fet taula rasa de tota convenció, menyspreant la puntuació i la rima, per a deixar a la paraula tota la seva valor i donar a l'inconscient un lloc predominant. Els dadaïstes s'abandonen ja a l'inconscient, cagant la lògica, la sintaxi, el sentit tradicional de les paraules, i consagren la imatge per damunt de tota altra cosa. Els superrealistes han portat l'aventura dadaïsta a les darreres conseqüèn-

cies, lliurant-se a la imatge com a una droga i exaltant fanàticament l'inconscient incontrolat com una nova religió.

Aquest superficial i ràpid examen—una conferència de sobre-
taula no permet més extensió ni major profunditat — de les escol-
les que més han contribuït a la formació de l'esperit modern, agrupaments esplèndidament preparats per a expressar noves realitats, permet de distingir llurs dues preocupacions fonamentals: la multitud i l'inconscient; dos diferents aspectes d'una suggestió única. Ultra això han volgut també alliberar-se de la tècnica poètica. Nous romàntics, han volgut capgirar les regles de l'art poètica establerta, no per simple desig de revolta, ans bé per a expressar-se lliurement. Amb l'única excepció del futurisme. Marinetti i els seus seguidors llancen mots de llibertat sense tenir cap nou sentiment a expressar i per simple fretura de contradicció. Per aquest motiu el futurisme, encara que hagi coadjuvat eficaçment a la reacció poètica dels darrers anys, no ha estat més que un rebrot tardà del romanticisme, de l'autèntic romanticisme del prefaci de Cromwell.

Havem vist, lleugerament, els efectes. Quins són els orígens d'aquesta renovació poètica? En la poesia de Baudelaire trobem ja els germens, gairebé imperceptibles, de l'esperit nou. Baudelaire, el primer, dominà les paraules. Rimbaud, el precursor, les sotmeté definitivament, des-

lliurà la poesia del verbalisme eixorc que la dominava. Mallarmé és ja el legislador d'un ordre nou. Però aquestes notes prendrien unes proporcions desmesurades...

Assistim a la formació d'un nou classicisme. La claredat poètica de la prosa de Rimbaud pot semblar obscuritat a aquell qui tracti de comprendre-la lògicament. Les seves *Il·laminacions* no enlluernen als que volen comprendre-les sense els ulls de la intuïció poètica. Sense aquesta intuïció la perfecta harmonia i l'arquitectura impecable dels poemes de Mallarmé o de Max-Jacob, sembla un caos arbitrari i capriciós. Els orbs neguen la llum. Però l'art poètica neix de l'obscuritat, de la més profunda obscuritat; de la pregonna mina laberíntica; en la qual el poeta engendra amb la seva pròpia sang espiritual, amb la seva pròpia substància lírica, la visió fantàstica o imaginativa. La seva intuïció universal, que dona a llum — vivament i dolorosament — la forma poètica. Aquesta forma poètica — art poètica, prosa i vers, poesia pura — és el poema i existeix, independent de tota altra realitat, per si sola i per a si mateixa.

L'art no és aparença ni reflex, no és especulació física ni metafísica. Cap estètica d'avui no pot acceptar l'art com a imitació de la naturalesa. L'art no és un mirall davant la naturalesa per a reflectir-la, ni és il·lusió

ni falsificació. L'art és intuïció, imaginació, fantasia, representació poètica. Més aviat podria repetir-se, sense paradoxa, que la naturalesa és una imitació de l'art. Perquè la representació de la naturalesa en l'esperit es forma, naturalment, per raó poètica, i podria afirmar-se així mateix que la raó d'ésser poètica la naturalesa és l'art, de la mateixa

manera que la raó d'ésser poètica l'art és, en el fons, la naturalesa.

I d'acord amb aquest nou esperit no hi haurà ja bons ni mals artistes, sinó, simplement, bons i mals conductors de poesia. Això és tot. Que el fet poètic és el que tots nosaltres, d'una manera explícita o inconfessada, anem cercant adalceradament.

LLUÍS MONTANYÀ